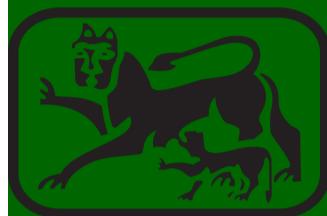

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 170, Година XX
декември 2013
Цена 0,70 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТА КОЛЕДА ! УСПЕШНА 2014 ГОДИНА !

Виолета БОНЧЕВА - поет и
преводач от Стара Загора е новият
носител на литературната награда
на Общинския съвет "Николай
Лилиев" за 2013 година.

МОЯТ ГРАД

Ревнувай ме от моя град зелен,
ревнувай ме под шапката му синя,
под вски сняг и вски земен ден,
под влажната му липова стихия.

По правите му улици върви
към оня връх от борови дървета,
към езерото с мокрите върби...

Ревнувай ме от жълтите лалета
в градината на мама – цват до цват,
от стъпките ми в Градската градина,
от живия у мен девически свят –
до твоя – останял наполовина.
От вски ден, белязан със любов,
приятелска прегръдка,
поглед топъл.

Над моя град стои изправен Бог
и помни вски смях и тежък вопъл.

От бъдещето ме ревнувай ти,
защото аз съм тук, но там отивам
със моя град от пролетни липи,
достоен и за седмото си име.

Там моите мечти ще отнеса,
родени под зелените му нощи.
И ако още вярваш в чудеса –
във него ще живеем
дълго още.

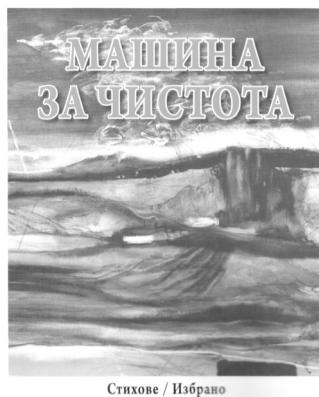

Петър ХУБЧЕВ, треньор на професионален футболен клуб
"Берое-1916" - Стара Загора, стана носител на званието
"Почетен гражданин на Стара Загора".

Момент от връчването на отличията от кмета Живко Тодоров
и заместник кмета Йордан Николов.

НОВИ КНИГИ

Йордан Атанасов

ПОЕЗИЯТА
НЕ Е ИГРА НА ДУМИ!

Отдавна не бях чел стихове, които да носят така силно дъха и духа на живия живот. Не случайно основният цикъл на тази стихосбирка носи „тежкото“ заглавие ЖИВОТ.

Затова и уводното стихотворение се взъпрема не като красива програма, но като дълбока и съкровена изповед:

ПОЕЗИЯ
... луд съм изглеждал, когато
ме вдигна внезапно небето ти...
И след толкова зими, обходил земята,
виждам –
пламъкът друг е,
но грее сърцето му.

Всъщност за тебе си струва
човек да живее.

Константин ЕЛЕНКОВ
Йордан Атанасов не пише стихове
заради самите стихове – това ни казва
той и с новите си стихове:
това не можех да не го напиша!...

Цвят, кокиче
в моите зими безкрайни.
Сънцето сменя сезони,
щом се размесе.
Но ти оставаш все недостижима.
И тайна.

Беднага си казваш: този човек не си играе на поезия, не влиза в групата на борещите се за признание в царството на поетите, а тъкмо обратното – той измолва признание от поезията. Него не го засяга и в най-малка степен признанието на един от днешните му колеги:

„И за какво стоим един пред друг
изправени на пръсти?
И за какво се питаме тъй често кой е
между нас поетът?“

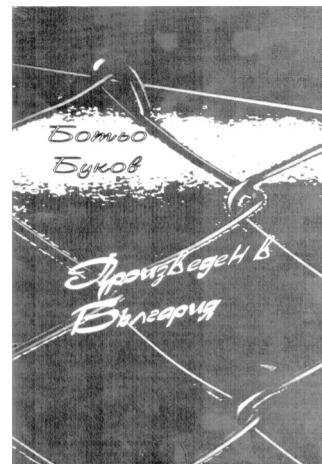
Йордан Атанасов е извън тази група.
Той признава друго:

и аз до лудия се озовах

И още:
От зрянце обич мога да заплача...

И още:
Само Коста Павлов е поетът,
който говори със Бога.

Йордан Атанасов не пише стихове
заради самите стихове – това ни казва
той и с новите си стихове:
това не можех да не го напиша!...

Ботьо БУКОВ**И ВСЕ ПАК**

Не трябваше да се раждам
в България.
Тук небето ме хипнотизира
с постижима свобода.
Тук вятерът се сресва на крило на гъльб,
за да покани на танц княгиня Перуника.
Тук копито на сърна
жигосва хълбоците на Балкана
с най-невинната целувка.
Тук капката роса извира
от раната на нежността.
Тук жените са убийствено красиви.
Трудно ми е да остана жив.

ПОДАРЪКЪТ

Синът ми завърши медицина с отличен.
Кметът на града
вместо да му предложи работа в
болницата си,
му подари часовник,
за да отмерва престоя му в татковина
България.
Дишай-въздишай,
дышай-въздишай,
дышай-въздишай...
И така, докато подаръкът на кмета
ръждяса от въздишки.
Г-н кмете, връщам ти часовника,
а ти ми върни сина!

СЪНИЩАТА НА ЕДИН НАРОД

Вече е утрe, а народът спи.
Детето сънува шоколадено балонче.
Татуираният младеж – съзвездия от голи
пъпчета.
Работникът – надницата
на боклукчията в Манчестър.
Старецът – червения вятер в знамената.
Политикът – перото на гвардеца
пред президентството.
Безработният, като всеки друг мъртвец,
изобщо не сънува.
А аз сънувам, че ги будя.

ЗАЩО ПИША

Пиша за полиция на България,
които на поста си чопли сълнчоглед.
Пиша за сълнчогледа на България,
които вече не иска да гледа сънцето.
Пиша за сънцето,
което вече не иска да гледа България.
Пиша за България,
която вече не иска да гледа към себе си.
Тук животът е непоносим.
Но ако не пиша за това,
той ще стане невъзможен.

ИЗВИСЯВАНЕ

Имам крилата мисъл,
която лети:
над парламент,
над президент,
над правителство,
над армия,
над полиция,
над съд и прокуратура,
над вестници и телевизии,
над курортни комплекси, барове и
дискотеки,
над застрахователи и банки...
Отгоре те ми изглеждат
като празни кибритени кутийки.
Внимавам да не ги издухам.

ЕСЕННИ ЛИТЕРАТУРНИ ПРАЗНИЦИ - БУРГАС - 2013**Иван СТРАНДЖАНСКИ**

В тазгодишната програма с повишен интерес
бе посрещната „Антология на бургаската проза. Том първи“ със съставители и редактори
Росен Друмев и Иван Сухиванов, която бе представена с експозиция от литературния критик
Юлиян Жилиев. С добро оформление и кратък
коментар от съставителите с характеристика на нейното първо появяване в литературната
история на Литературен Бургас.

Подчертава се като приоритет, авторът да
е роден в Бургас или да е живял и творил в
града и по този начин да е влязъл в летописната
му история като Антон Страшимиров,
Петко Росен, Костас Варналис, Константин
Петканов, Горо Горов, Димитър Димов, Борис
Априлов, Марко Поло (Янчо Каравански),
Славчо Чернишев (Радой Иванов Козаров),
Неделчо Драганов, Дико Фучеджиев, Антон
Дончев, Мария Дубарова, Илия Бурджев, Иван
Бубалов, Кузман Кръстев, Никола Инджов и
така нататък ...

Вторият акцент е поредният „Алманах
Бургас. 2013“, издание на Общината и
с жури – съставители: Росен Друмев,
Манол Манолов, Георги Инглизов, Иван
Сухиванов и Георги Йочев. В алманаха прави
впечатление присъствието на млади гласове:
Донка Димова, Анамария Коева, Десислава

Кирикова, Атония Тодорова, Георги Георгиев,
Калина Колева и Ралица Арнаудова, които са
заявка за бъдещето. Но, между тях се появи и
една изненада – цикъл от осем стихотворения
на Наталия Недялкова, която е с крачки напред
от изброените по-горе млади поетеси, макар и
да не е издала стихосбирка досега.

Трети акцент в алманаха е рубриката
„Критика и ессеистика“, есето на Любен Петков
„За Константин Петканов“ и импресията на
Георги Инглизов за книгата на Бела Бенова
„По пътя на пулсиращата светлина...“

Четвъртият акцент се отнася за цялостното
съдържание на Програмата. Безспорно е, че тя
за разлика от други години не изпълнена със
своебразна надпревара и динамика, коя и
как е съумял да подгответ своя сценарий, така
че да спечели присъствашите, избягвайки
шаблонните досадни рамки, които понякога
страдат с разточителност... И в този аспект
съревнованието бе спечелено от премиерата
„БЪЛГАРЕ ГЛАВА ВДИГНАЛИ“ на Иван
БУБАЛОВ, свързана със 110-годишнината
на Илинденско-Преображенското въстание –
1903 г. в Странджа и Източна Тракия, тъй като,
освен представянето на книгата с оригинални
текстове и снимки от личния архив на автора,
беше изълчен и филм с етюди от творческото
житие и битие на автора, чийто финал бе
посрещнат с вълнение и аплодисменти.

**ВТОРО НАЦИОНАЛНО БИЕНАЛЕ НА РИСУНКАТА
ВЕЛИКО ТЪРНОВО**

на наградата на Великотърновския
университет. Доц. Борис Желев, декан
на факултета, му я връчи от името
на ректора на университета проф.
Пламен Легкоступ. Третата награда,
на Съюза на българските художници,
получи Божидар Тонев. Тя му бе връчена
от доц. Младен Младенов, член на СБХ
и преподавател във ВТУ.

Журито с председател проф. Иван
БОЧЕВ определи и две поощрителни
награди за млад автор. Доц. Младенов
изрази надеждата си наградените
Боряна Петкова и Жасмина Володиева
да намерят интересни творчески
мотивации, за да сътворят още
интересни неща. Той разказа и за
идеята на проекта "Трансформации",
които тепърва набира скорост.

Рисунките в броя са от участници в
биеналето.

Атанас ТОТЛЯКОВ, Злати ЗЛАТЕВ и
Божидар ТОНЕВ са тримата автори,
наградени за творбите си на поредната
значима проява в културния живот на
Велико Търново - ВТОРОТО БИЕНАЛЕ
НА РИСУНКАТА.

Г-н Ганчо Карабаджаков, заместник-
кмет на Община Велико Търново, връчи
на Атанас Тотляков Наградата на
Община Велико Търново. Възпитаникът
на факултета по изобразително
изкуство Злати Златев стана носител

Петя ЦОЛОВА

МАЛКА ЕСЕННА МУЗИКА

ОКТОМВРИ

Най-близко съм до Бога в тези дни,
когато всичко доузрява и земята свети.
И аромат от всеки плод струи.
И меко скланя се със благослов
над нас Небето -
да наполи прежарените ни души.

НОЕМВРИ

Боже, позлатявай, извисявай, Боже,
звънките тополи, дъбовия лес,
хилавото кленче, сред града родено,
расло с две брезички и бездомен пес.
Боже наш, смекчавай, ох, стопявай, Боже,
в тази мека есен злото острие
в нашите тъй дълго мамени зеници.
И върни ти всекиму очите на дете.
Остави ни, Боже, дълго с тази есен -
красотата ѝ да се просмуче в нас,
щедростта ѝ да омиrottвори докрай сърцата ни,
та стоплени и светещи,
да посрещнем идвашния зимен час.

ДЕКЕМВРИ

Птиците прелетни отдавна до една си отидаха
и опразниха за студа пак небето.
Тревите се скриха обратно в земята.
Мракът рано настъпва и припряно захлопва
една подир друга всички врати.
Пред студа, готов като гладен пес да захапва,
всеки бърза някъде да се приюти.
Тези, които си имат близки и топла стряха,
дано под нея и светлината на разбирателство
да ги чака. А които стряха своя си нямат,
дано едно сърце някъде с тяхното в общ ритъм тупти.
Приижда нощта и небесният свод просветлява
от високи, платинено-бели звезди.
Наближава да се роди пак Божият син
и да слезе при нас на земята.
Дано с милост, прошка и обич се изпълнят сърцата ни.
Амин.

Деница ЯНЕВА, Кентавромания II

***

Няма вече на кого в студените нощи да кажа:
с теб ми е топло.
В мрака косите ти светят, обсипани сякаш
с онъ, вече призрачен вишнев цвят,
който в една пролет далечна
вала над нас.

Танъо КЛИСУРОВ

ПРЕМИНАВАНЕ НА БАЛКАНА

Човекът през живота си минава
от никаква идея завладян -
за свобода, печалба или слава.
А аз вървя през своя стар Балкан.
Не да спечеля. Мене ми е ясно,
че походът ми носи всеки ден
единствено усещане пораснало
за път, достойно извървян от мен.
Гласът на вята е зъл и хрипкав,
завява в преспи всяка следа.
Но трябва да достигна своята Шипка
и в битка на върха да победя.
Надолу, по пътеки сред скалите,
бой с други врагове ще водя аз:
със гордостта си, че съм победител,
с главозамайването, с жаждата за власт.
Видял красивото поле на Казанлъшко
и зърнал Средногорието, в миг
ще осъзная своята роля мъжка
да бъда най-обикновен войник.
И с раницата и с противогаза -
небръснат, недоохранен, недоспал,
до края в сняг и киша да изгазя
живота, който Господ ми е дал.
Живот на българин. С надежда скромна,
че той не е напусто изживян.
Да мога в ден последен да отроня:
„И аз преминах своя стар Балкан.“

ДЛЪЖНИК

Дванайсетгодишен е внукът ми. Важен
той касичка крие в тъмен килер.
А в нея парите са повече даже
от моите жалки – на пенсионер.

Така че се случва на края на месеца,
на хляб и вода е тогаз моят ден -
да му поискам назаем. Да, лесно е,
но има все пак деликатен момент.

Как тъй, вместо аз да му дам безвъзмездно
една двайстолевка с лъскав син цвят,
той днес да ми дава? Ами ако изчезна,
не в друг град, направо на другия свят?

Нали ще пристигна там с тъмната сянка
на дълг неплатен, пък макар да е пръв -
ограбил не просто някоя банка,
а своята семейна, уж честна кръв?

ЕДВА НА ЧЕТИРСЕТ

В памет на Петър Попов

Какво че атлетите чупят рекорди,
какво че човекът лети във Всемира,
какво че с „оскарите“ нейде са горди,
щом Петър, едва на четирист, умира?

Отвънка съседите удрят белота
и спорят до късно, наливат се с бира.
Какво че щастливо живеят живота,
щом Петър, едва на четирист, умира?

Недейте засма съчувствена поза
и майка му днес оставете на мира.
Съчувствия много, а никаква полза,
щом Петър, едва на четирист, умира.

И стълба съзира се от небесата -
душата му чака я нова квартира.
За тялото – ясно: два метра в земята,
щом Петър, едва на четирист, умира.

А ризата негова /кой я забрави/
самотно, бездомно виси на простира.
Облича я вята, подвива ръкавите -
ще кажеш, че Петър все пак не умира.

Димитър ГОРСОВ

Под кряськ на синигери, под вята, който вехне
в степеното поднебие, да седна на брега...
Да е следобед и да висне облакът с продрана дреха
над рой пчели, опиянени от нектара на мига...
В жужащата им гмеж, сред ситна лайкучки и трюкот,
око на гущерче да блесне, и да проследи
страстта на жеста, с който – устремен – бих го докоснал,
ако страхът ми не бе с привкус на отминали беди...
И нека зноят в мойта път с летлива сладост да се вниче,
и блага вест да възвести в стрънта охранен пътпъдък;
и алчно младата върба пак до сърцето си угрожено
пръстта отрадно да притисне, с корен як и многорък...
И вята, почти замрял сред крясъците на синигери,
зелена свежест да отпие, и моя взор да поведе
към друг загадъчен предел, до който трудно се достига,
зашото тайнството го обещава,
а хоризонтът го краде...

Деница ЯНЕВА, Кентавромания I

Там, където тайната ще се оголи в сините далечини на лятото,
щом в залязващи води звездата вечерна се утаи;
там, където под разядени миражи внизаното в облак птиче ято
в пусты гнезда след безплоден полет ще слети;
там, където в отеснено за молитви гърло Бог сред небесата
ще разтвори кървави врати към Рај и ще разпростира
из стъмните простори сънен хаос пред душата,
нямаща какво да губи в туй, което няма как да разбере;
там, където няма проход през мълчанието и остава
ехото без отзив, поривът – без име, сянката – без глас;
там, където знаещият губи, дирещият – оскотява,
а забравящият, в допир с тленността, съзира звездния си час;
там, където всичко с нищото се слива и гневът на пеперудата
в синя шир и гаснещи лъчи се сгърчва усмирен;
там, където мах и повей все в един копнеж са будни –
там, и само там е туй, което диря аз, а то
без вест страни от мен.

... От циганин кован е залезът – така блести!..

Под глас на чучулига храст като звезда

се кипри върху кичест бряг

и руйни води текат и се оттичат

с русалийска благодат..

Но щом в плача на птица и в ревнив гледец на язовец

просторът се смирачи,

пак Зодиакът в дълбок и тайнствен кръг ще завърти

Телеца, Златорогия Овен и Рибите, и всички

нешца с ронлива същност над битийния ни лабиринт...

И ти, додето по брега се спускаш, ще съзреш

как тънкорогата луна

с трошливи варак посипва пяната на канарите

и ще усетиш как

в догадки скита вята край теб ...

Сподириши ли го, иззад жилав ствол

русалка в блатната омара ще съзреш и ще те парнат

искри от блъскаво копито на невидим Пан...

Но ти не хлипай! И не тичай по следите им! –

отвъд миража няма

да пресящнат отлетелите години; няма

да се повторят чудесата пак;

и няма в унилия здрач

нова младост

с първа обич да те връхлети!..

ТАЙНАТА НА ТЮТЮНДЖИЯТА

Тошо ДОНЧЕВ

Матяш Майшаи беше необщителен, груб особняк. Хлапаците от улицата обаче го харесваха, защото за разлика от други привидно усмихнати продавачи на тютюн, при него за двайсет филера можеше да купят и само една цигара, без някога да ги попита кой на колко години е. Дори и на малчуганите от началните класове не държеше проповеди, като ги видеше да пафкат при входа на магазинчето. Училищният пазач продаваше кифлите по форинт, а за толкова хлапетата можеха да си купят при Майшаи цели пет цигари, кибрита пък свиваха от въкъщи. Майшаи се обръщаше към всички младежи с „млади господине“, съответно те трябваше да се обръщат към него с „господине“, иначе не им даваше нищо. А с него и не можеше да си правят шегички. От набития му врат, широките рамена и изпъкналите му гърди се изльчваше особена сила, в хълтналите му очи се таяха болка, гняв и огорчение. Огромното му телосложение почти изпълваше малкото му магазинче. Седеше на висок стол до пулта, за да може без да става да стига сложените в кутии на полици до тавана тютюн в пликчета, пури, тъничката хартия за свиване на цигари, цигарите с мундшук и цигаретата с различна дължина. Не се занимаваше с търговия на бонбони, играчки и подобни джунджурии, но на постоянните си клиенти винаги можеше да намери холандски тютюн за лула или ароматизирани американски цигари, дори от време на време имаше и „Капорал“, любимите серт цигари във френския легион. Входа на магазинчето красеше огромна натруфена табела, в която се четеше надпис, поставен във венец от тютюн: „Магазин за цигари“, а под него с дребни букви: „Собственик: Матяш Майшаи, инвалид от войната“. Мнозина съжаляваха за осакателя му на минираното поле десен крак, други пък го смятаха за късметлия, защото този смел воин можеше да падне и като герой в Курската долина под кавалкадния огън на руснациите. Дори и при любезните подканвания Майшаи никога не се съгласяваше да разкаже за изпитанията си на източния фронт, мълчеше като гроб.

Скоро след края на войната в отсрещната къща дойде да живее една млада черноока жена. Името $\square$ беше Делила Далнохи. Никой не знаеше откъде идва и от какво живее, дали е неомъжена или е преждевременно овдовяла. Винаги беше с тъмна рокля и черни обувки. Носеше дебела златна гривна с плетеници и малък кръст на тънко синджирче, на косата до слепоочието си бодваше дребно синьо цветче. Често се разхождаше по брега край Дунав и на крайбрежните стъпалата полугласно цитираше стихове или просто замислено и безмълвно преливаше книгите си. Мъжете редовно се обръщаха след закръглената $\square$ фигура, напрегнатия ханш и мускулестите очертания на прасците $\square$ под полите. От време на време влизаше в магазинчето на Майшаи и си купуваше ароматизирани, дълги цигари с позлатен край и кибрит. Отначало и тя не успя да въвлече в разговор мълчаливия герой, но една сряда преди обяд, когато Майшаи прегълъща сух хляб с масло за предобедна закуска, успя да го покани за обед при нея на една супа от грах и палачинки със сладко. За голяма изненада Матяш веднага прие любезната покана, след което два-три пъти в седмицата обядваше при Делила. Държеше да си

плати разносите, а от време на време проявяваше и любезното с букет цветя или картон цигари. Майшаи се хранеше винаги безмълвно и бавно. Делила никога не сядаше до масата, а със скръстени на гърдите ръце наблюдаваше дали не му трябва сол, черен или червен пипер, дали не иска нещо за пие. При първия обяд Майшаи гребеше с лъжицата димящата супа с наведена глава, но дори и така усети отделящия се от роклята $\square$ мирис на парфюм. Вдишваше с разширени ноздри. Усети, че сърцето му бие все по-учестено и вените на челото му се разширяват. Докато привършваше яденето реши, че ще рискува и няма да потисне надигащата се страсть. Досега никога не бе имал работа с обикновено момиче или самотна жена, набраната си възбуда успокояваше в публичен дом.

След много години в сънливи летни следобеди, вече побеляла старица с плетка, върху възглавниците на люлеещия се стол често си спомняше този страшен предобед. Нито дотогава, нито след това не бе имала такова шеметно преживяване. Биеше обедната камбана и в нейния ритъм с големи като лопати ръце Майшаи люлееше напред-назад голия $\square$ задник. Струваше се, че е безтегловна и ако не се държи в биволски силния му врат, може да се издигне сред облаците през отворения прозорец. Изгуби чувство за време, а и по-късно не можеше да прецени колко продължи това чудо: минути или цял час. Осъзнаваше, че се люби с непознат мъж, а я обземаше чувство, както когато беше малко момиченце с вързана на кукуригу коса и се люлееше в слънчевата градина на фамилното стопанство.

Георги ДРАЧЕВ, Голо тяло II

Импулсивно пожела предизвикателната жена с игрива усмивка, но се страхуваше, че ако постъпи грубо, може да допусне съдбовна, непоправима грешка. След обядта изпи една голяма чаша вода, стана от масата, учтиво се понаведе и с подбрани думи изрази благодарност за вкусната храна. Младата жена се смееше доволно с бисерна усмивка. Радваше се на похвалите и не си отдръпна ръката, когато Майшаи като израз на благодарността си продължително я целуваше. Дори в отговор залепи и на двете му бузи по една звучна приятелска целувка. Той се изчерви, внезапно я хвана през кръста и я повдигна високо към лицето си, както когато се радват на дете.

– О-о, какво правите – смееше се жената.

Виждаше се, че шагата $\square$ харесва. Необщителният великан най-после се усмихна.

– О-о, но вие можете и да се смеете – шаговито подхвърли чернокосата красавица, когато усети на врата си и голото си рамо брадясалото мъжко лице, търдата му брада и горещия му дъх.

изненадания $\square$ поглед, на смелите и прегръдки, но никога не свали по-долу от средата на бедрата си панталона. Не свали и обувките си, въпреки дългите, настоятелни и повтарящи се молби.

– Искам да лежа до теб, да спя с теб и на следващия ден да се събудя до теб, да влезем заедно във ваната както всички щастливи влюбени – прошепваше с дълбок гръден глас след прекараното заедно време Делила.

Матяш Майшаи беше готов на всичко, за да достави удоволствие на любимата си: галеше я, прегръщаше я, обсипваше я с подаръци, макар и куц, цели часове клатушкайки се, я придружаваше на остров Маргит, дори се покатери на хълма Хармашхатар заради нея и $\square$ купи годежен пръстен със скъпоценни камъни. Не свали от краката си, обаче, недодяланите ортопедични обувки. Жената твърдо държеше да му стане съпруга само тогава, ако са заедно не само денем и облечени, но ако и нощем, прегрънати и съблечени спят в съпружеското легло. Матяш също се заинати. Каза $\square$, че предпочита да се разделят, отколкото да изложи на показ пред любовта си грозния си крак, което крие риск да я разочарова. Делила напразно го убеждаваше в своята вярност до гроб, Майшаи не отстъпи. През ноември Делила му върна пръстена, но на бъдни вечер отиде в невзрачното му жилище и там се сдобриха. На празника на общата разменения помежду им общ подарък стана тяхната лудешка, горчива и болезнена сватба. Пиха гъст, подправен с билки пелин, който Матяш много обичаше и в който Делила незабелязано сложи приспивателно. След третата чаша огромният мъж изведенъж се замая и не можа да стане от фотойла, главата му клюмна на гърдите и потъна в дълбок сън. С подобно на любовна възбуда вълнение, с чувство на непреодолимо любопитство жената бавно развърза връзките на високите обувки от телешки бокс и внимателно изтегли кафявия рипсен чорап. Вместо покрит с рани осакатен крак и изкуствен крайник видя едно криво ходило с два пръста и козе копито с къдрава козина. Досега бе мечтала, че когато един път ще може да свали обувката на годеника си, ще измие сакатия крак на героя от войната със сълзи и ще го избърше с косите си, като в същото време с неспирни целувки ще утешава смелия воин. Сега дълго пазената тайна бе разкрита. Делила имаше чувството, че рогат дявол извади сърцето от гръдта $\square$ и го стъпка на студения, каменен под. От гледката и от топлия, застоял и възкисел мирис и се преобърна стомаха. Изтича в банята и обля умивалника. Плуващите наполовина обработени остатъци от вечерята в червеното вино приличаха на кървави съсирие в ovalния фаянс. Три дни по-късно между белите и бедра се стичаше също такава аленочервена кръв, когато старата баба изкара двумесечния плод. Делила на никого не разказа срамната тайна на Майшаи, не се противопостави и не се защити, когато съседите при вида на сломения, внезапно победял и съсухрен Майшаи, я нарекоха безърдечна развратница. Преди да се премести, изхвърли в боклука и последната получена като подарък кутия. Не запали цигара до края на живота си и не стъпи никога повече в магазин за цигари.

От унгарски: Адриана ПЕТКОВА

Иван
ДОЧЕВ

МИНИАТЮРИ

1.
Сънищата може би показват. И в ношта за последно аз ще те прегърна.
И ще блесне снежнобяла яснота на деня, във който ти си тръгнеш.

2.
Светът ще помни Сент Екзюпери и неговата мъничка планета, която като слънце все ще свети и като пламък ще гори.

3.
Живях сред книги романтични, в един измислен, странен свят. И ме окриляха пречисти желания - като цветя.

Дори по-чисти от цветята, разлистени във утринта...
Те избуяваха, съгряти в прегърдката на любовта.

СТИХОТВОРЕНИЕТО, КОЕТО НЕ ИСКАХ ДА НАПИША

Не мога да не те обичам,
дори когато няма да те има
(избягала, загинала от суета или от безразличие).

Не мога да не те очаквам,
дори когато не си тръгнала и няма никога да тръгнеш.
Ще чакам всички влакове.

Не мога да те поделям с другите,
дори когато им принадлежиш.
Ти ще останеш тук - изцяло и завинаги от първия до сетния ми ден.

Заштото си създадена от мен.

СКЕРЦО

Веднъж те попитах
къде е магнита,
който
към теб ме привлича.

Ти, без да размислиш,
посочи сърцето.

То бе на шега.

Но ето сега,
макар и далеч,
през девет балкана,
аз пак съм захванат
от твоето магнитно поле.

Методи ДЖОНЕВ

ДЕМОКРАЦИЯ

Да викаме смъртта като неволята да ни поправи колелото на живота.
Да ѝ говориме на вие -
смъртта си няма малко име.

Българийо,
за теб по мъничко умираме,
но защо ли?

Анжела
ДИМЧЕВА

Политиците

Те са хищници по природа и художници по маниери.
Те цитират изгодно Фройд и опаковат доверието в химери.
Те излизат сред масите, когато процентите се стопяват, но изправват партийните каси, когато ги чакат Хаваите.
Те преобразиха Сталин - с костюм, прическа, тога...
Но тайните архиви са скрижали на „обществения договор".
Днес всеки си има прислуга, а тяхната се казва „медии", те са „доктори" от псевдонаука, особено за „лоши кредити"...
Те не помнят „блалата къщурка" - освен за среща с електората.
Важен е спортът „гмуркане", където е скрита парата.
Как ли запомнят офшорките, имената на чалга-певиците или онези „златисти" затворници, които са тяхна инвестиция?!
Повече акции, анекси и бордове, съвестта не участва в сценария.
Така набързо станаха лордове политиците на България.

Еретична молитва

Не заспивай без мен, любими...
Не загасвай в себе си моите устни.
Не обръщай магията в минало, дори златната нишка да си изпуснал.

Тук тревата отдавна не е природа...
Нарисувай ми в цвет естествата, от които да ме боли безпризорно и да прекръстя деня с любовта ти.

През дългото взиране в мрака изплуват не звезди, а кактуси, и вместо чайки долитат свраки в лицето ми - крещящ отпечатък.

В басейна няма сол и корали, изригва вулкан алкохолен...
Разрязана, изядена реалност в очи на ненаситна богомолка...

В чорапите дантелени на Ерос рекламата е впила нокти безщадно.
В култ е потребителската ера с фалшиви постери за щастие.

Тя има всичко нечовешко, с което да нахрани сетивата ни - в алчната паст на вещите изчезва облакът на душата ми.

Не заспивай без тази молитва, която разказват реките отгоре: ние, хората, сме прости сателити, но без нас се обезсмисля Господ.

Епитафия

Ношта разлиства кървавите страници, които утрото ще напечата с главни букви.
Защо ли страх прегльщам с млякото?
Усмивката е маска, която не разбира...

Над София изригва буря, дълбае с черни пръсти вятърът, снегът не мисли за пороците, под неговата топлина градът за мира...

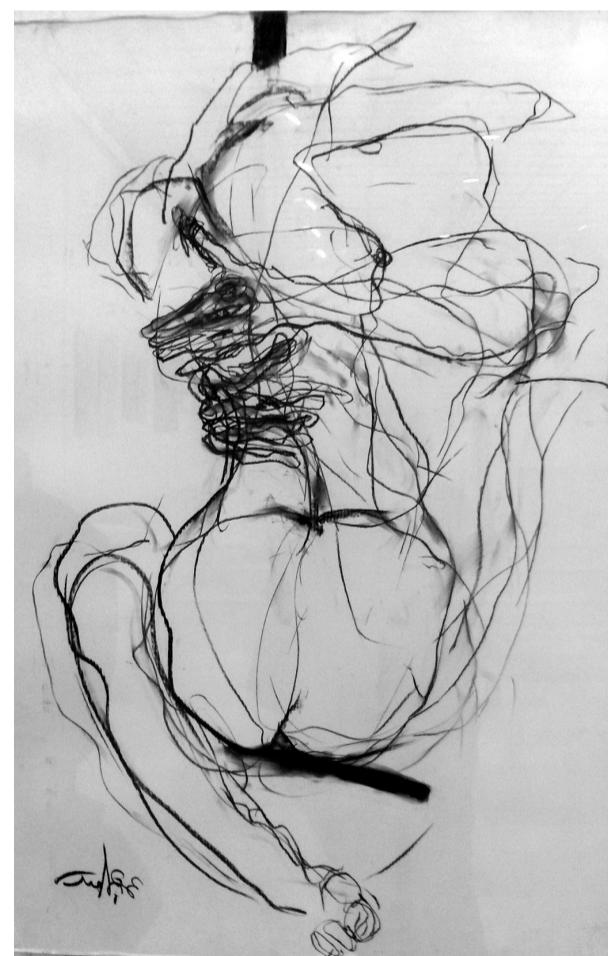
Сега и никога по-рано смъртта е толкова позната, изпива си кафето там, отсреща, пресича улицата, но не отминава.

Не казвай нищо, вестника не късай, сълзата е излишна дама, наметната с тъгата на прекършената слава.

Върви, не спирай да разказваш, ношта ще чуе всичко - от шепота до тътена, от отгън до болката, от нещото, с което се обичаме - до нищото, което ни разделя.

Zlatomir ZLATEV, Нежност I

Zlatomir ZLATEV, Нежност II

И ДНЕС КОГАТО ВСИЧКИ я оплюват
да защитим възпеем и отплюем леката жена
тя не е общество отрано за прогледащи
девойки
срамежливи булки фарисействащи вдовици
обаче
всеотдайната
занемарената
описваната в репортажи поучителни
е толкова безкрайна
толкова дълга
колкото е кратко
всичкото останало девойство

КАЗАРМАТА

На Пламен Анакиев
мирише още на ограда и барут
и на две изсреляни във въздуха
халосни години

РАНО Е ЗА МЕМОАРИ

В дните на голямата змия (Адам и Ева),
в годините на голите градини,
в гладните епохи на нахапаните ябълки,
в ситите ери на телата облечени
и несъзнаващи какво е гръх -
какво видях,
какво разбрах?
Какво живях -
крилцето на змията ще разказва.

„ДА СЕ НАПИШЕ ИСТОРИЯ КАТО ТАЗИ, Е ПОВЕЧЕ ОТ ТОВА ТЯ ДА БЪДЕ ИЗЖИВЯНА“

Последният отзив за роман на **Росица Василева** писах през 2011 г. – за „Маскарад на пъховете“ (2008). Преди това бях писал за романите ѝ „Срещу вяръта“ (2003) и „През“ (2005). Боже, как лети времето, как довчаршните красави „рокерки“ се превръщат в зрели жени и сериозни писателки и поетеси. Новият ѝ роман „Фабрицио Белли“ е доказателство за творческото израстване на писателката, за търсениято на нови теми и сюжети и тяхното реализиране.

И това не е случайно. През изминалите години Р. Василева издаде няколко книги с лирика, превеждаше активно испанска и каталунска поезия на български – Дамасо Алонсо, Антонио Мачадо, Рафаел Алберто, Х. Р. Хименес, М. де Унамуно, Блас де Отеро и редица други; но превеждаше и издаваше също и свои книги на испански: „Fabrizio Belli“ (novella, ed. United P.C., Austria, 2013), „El Mediterraneo en mis pensamientos“ (poesia, ed. Astarta, 2013), а в момента превежда новия си роман на испански – „Пепелище от бодли“ („Cenizas de espinas“). Възпитаник на Плевенската езикова гимназия и на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, дипломиран преводач в бизнес сферата, с няколко европейски езика, тя от години живее в Каталуния, член е на Съюза на независимите писатели в България и на Плевенското дружество на писателите. Преди това се занимава с театър, изобразително изкуство, работила е като журналист, редактор и екскурзовод. Днес се е отдала на сина си Янгър и скита в духовните и географски пространства между Тарагона и България. Писателка и поетеса с авантюристичен и деец дух, тя се опитва да осмисли философски и психологически своето (нашето) минало и настояще, за да ни направи съпричастни на своите възторзи, страдания и падения. Едно е сигурно: тя изследва Злото (Дявола), но търси Доброто във всичките му форми, защото вярва, че надеждата умира последна. А писането? „Писането е като дишането, казва Росица, или се получава и не можеш да живееш без него, или по-добре да продаваш сирене на пазара...“ Казва го така, както го усеща със сърцето си, и не се преструва или преиграва.

„Фабрицио Белли“ има интересна творческа съдба. Романът е издаден първо на български в пловдивското издателство „Астарта“ през 2013 г., а австрийското издание – на испански език в превод на Росица Василева – се появява през същата година с марката на „United P. C.“, което купува правата върху романа на

испански език (не само за Испания) за три години или до продадени 3 000 бройки от книгата (и вече се продава в Amazon.co.uk). Книгата е привидно различна от предишните ѝ романи, образуващи своеобразна „трилогия“ с акцент върху емигрантството, младите и рока; извън сюжета, обаче, тя има и нещо общо с тях – българското „испанско“ емигрантство от времето на Прехода, една пределно опростена фабула, разказ за Доброто и Злото, омразата и любовта, бягствата ни от живота и завръщанията ни към него..., както и общото мото: „Всяка прилика с действителни лица и събития е случайна“, на чиято тривиална пожелателност да функционира и продава няма да се спират, още повече че ми звучи като оксимиорон, ако приемем авторефлексията в наратива като автентична.

Без да търси „историзъм“, и този роман е правдиво разказана история, която тайни предишен копнек „по една изчезнала хармония“. С две думи – в България текат Промените сред 89-а, една млада жена се влюбва в красив 39-годишен италианец, вероятно и богат, и напуска страната с детето си – Андрей (Андро, Анди), за да се превърне в затворничка в малкото градче Лониго (ако използваме другата терминология – сексуална робиня). Текстът анализира именно този затвор, от който в последна сметка героинята намира изход – бягството, в Испания. Испания е новият Рай, а Италия – Адът. По средата

са реминисценциите за отминалото време, България, един умрял живот, настоящ Ад (Италия) с Демон (Фабрицио Белли) в центъра, и бъдеще, което трудно можеш да предвидиш. В „Епilog“-а намираме елементи и от т. нар. Скокхолмския синдром (наричен погрешно и Хелзински): тъгата (симпатията към) от напускането на похитителя; мотив, който бързо е разсеян от идеята за Свободата („И дишах, дишах!“, говори Анди във финалното изречение на книгата, който кой знае защо е 77-годишен, когато репродуцира спомените си за онези години, изживяващ старческите си дни в един пансион недалеч от Барселона).

Дълго се питах: какъв роман е това – някакъв частен вариант на „възпитателната“ литература (Bildungsroman), роман за извеченния стремеж към свобода, щастие и хармония, за вярата в Доброто и победата му над Злото, за съдбата на емигранта или що? Харесваше ми като писане и техника, но нещо ми се изпълзваше. Времето на Прехода, пречупено през личната драма (на т. нар. сексуална робиня)? Или нещо, което крие психологическо-эротичен заряд – като „Историята на О.“ на Полин Реаж (с двукратно българско издание, филмирана и носеща заряд на скандал)? Но не. Българската периодика „Лична драма“ и Интернет са претъпкани с подобни истории, коя от коя по-драматични. Е?

„Да се напише история като тази, е повече от това тя да бъде изживяна“, гласи началното изречение на Р. Василева във „Вместо пролог“. И тук е „заровено кучето“. Росица е писателка от класа и с биографии и не бих очаквал от нея просто копиране на действителността без никаква идея зад него. Нашият голям политически емигрант Петър Доков казва в едно свое интервю: „...нека [българската литература] бъде човешка и проницателна, открита и заедно с това възвисена“. Романът на Росица Василева се доближава именно до тази класическа формула, защото писателката е изживяла предишните си страхове и падения и може да си позволи да „поучава“ и да ни направи съпричастни (съмпатията) на личната (си) драма, и едновременно с това да бъде отстранен, обективно-хладен наблюдател и прозорлив анализатор на това-наоколо-тук-и-сега. С много обич и тъга...

Владимир ШУМЕЛОВ

Росица Василева, „Фабрицио Белли“, изд. „Астарта“, Пловдив, 2013.

Георги БОНЕВ
(30.04.1922 - 2.12.2012)

Измина една година от кончината на **Георги БОНЕВ**. 35 години той отдаде на българския език във Виенския университет, написа 4 книги със сонети, посветени на България и древното изкуство на Италия, където е бил 8 пъти, през 1998 г. издаде "Бисери българска поезия" (българо-немска), като преведе 57 поети от Любен Каравелов до наши дни, преведе почти пълно творчеството на Димчо Дебелянов, Николай Лилиев, Пенчо Славейков и Асен Разцветников на немски език, като на едната страница е български текст, а на другата - на немски език.

Георги Бонев е роден в селото на поетите и градинарите Драганово, Великотърновско. Завърши архитектура във Виена, където 7 години отговаря за мостостроенето в столицата. Междувременно пише и превежда поезия. През 1984 година, след една среща във Виена с Павел Матев, на бял свят излиза първата му книга на български език със сонети - "Чуждо сълнце грее, но не топли".

Той вече един от плейдата драгановски и български писатели и творци, сред които се извикват имената на Асен Разцветников, Владимир Русалиев, Камен Зидаров, Боян Магът, Георги Маринов, Румен Стоянов, Петя Цолова, Иван Бочев, Тошо Дончев...

Почива на 90-годишна възраст във Виена. Поклон пред светлата памет на поета-родолюбец и преводач!

ТАСОС – МРАМОРНИЯТ ОСТРОВ

Бях решил да спра с пътеписите, но щом сладкодумният ни гид Йоанис започна да реди своите забавни истории на български, не се стърпях и, друса не друса автобуса, взех химикала и сега разчитам криволиците едва. Йоанис учил в София за физиотерапевт 4 години. Говореше добре, само от време-навреме вместо Тасос изричаше Фасос. Но това беше най-малкия му грях. Който разсмиваше някои от екскурзиантите...

Някогашният „наш“ остров Тасос е един от най-северните острови в Егейско море, природата е като на Халкидишки полуостров. Впрочем преди милиони години те са били едно цяло.

Ще направим пълна обиколка на острова с автобусчето, каза на втория ден Йоанис, това са 110 километра, ще спираме на по-атрактивните места.

Плажовете са едно голямо богатство на острова – дължината им е 95 километра, водата прозрачна като езерна почти, пясъкът – едър, а влизането във водата – мъчително. Обли и ръбести камъни и камъчета. Не можеш да избегаш, заливащ, потъващ изневиделица, подхълъзнат от тях, а някакви дребни същества (риби или

ракчета) започват да епилират ходилата и пръстите ти настървено, методично.... Пълно е с българи, обяснимо (виж по горе), македонци – нашите братчета, руснаци – тоже наши братя, европейци и китайци даже. Струва ми се, че старозагорците бяха най-много, българска реч ехтеше по плажове, магазини, ресторани. И от обслужващия персонал.

А първите що-годе цивилизовани хора по тези места са отпреди 27 века. Организираното заселване е станало от жители на остров Парос – един от Цикладските острови. Още тогава е започнал добивът на мрамор и използването му за строежи и облицовки, за пътища. И за износ. Мраморът тук е един от най-качествените – гордее се Йоанис. Интензивният му добив даже намалява площта на острова, шегува се водачът. И ни показва места, в близост до морето, където материалът е извлечен и водата се кипри на неговото място. По пътя отляво се виждат карieri с бели, почти вертикални стени, разчертани на големи квадрати и готови за изсичане, а по-надолу, на равното – пригответи в палети материал за транспортиране. От

блъсъка на мрамора денят става още по-светъл.

От дясното погледът вижда в морето недалеко две платформи за добив на нефт. Добитото с тръби се пренася до рафинериите, която се намира на двайсетина километра на сушата. Други платформи нямат съседите, но са горди, че тези задоволяват един процент от енергийните нужди на страната. Останалите проценти се внасят. Турците имали претенции към мястото и едва не се стигнало до война преди няколко десетилетия...

Островът е богат и на дървесина, предимно борове, която също се изнася. За маслините е излишно да говорим, има ги навсякъде. Посетихме модерна преработвателна работилница за добив на библейската течност, добивана от тях. Видяхме целия процес и се убедихме,

че трябва да си закупим от студено-пресования зехтин. Макар че в Кавала го видяхме на по-тънка цена. Нейсе.

Четири дни минаха неусетно със слънце, плажове, гръцка музика (друга простоняма по радиата и телепрограмите), с посещение на всичко историческо и съвременно, което е пригответо и поднесено, така че да оставиш повече евра. След час фериботът ни стоварва на сушата, а от там към Кавала – Меката на тютюна, и към нашата граница.

Йордан АТАНАСОВ

НА СЪДБОВЕН КРЪСТОПЪТ

Павлина
ПАВЛОВА

Една всезвестна латинска сентенция гласи: "За мъртвите или добро, или нищо". Ще я използвам за писателя Николай Петев, за приятеля и брата Николай Петев, за изключително харизматичната личност Николай Петев. Вечна му памет!

Но има и друга латинска сентенция: "За мъртвите, както и за живите, само истината." На нея ще се облегна, когато говоря за Председателя на СБП, за администратора Николай Петев.

"Дори блестящият ум може да бъде замъглен от настинка или грип" - това е рекламираното послание на "КодрексМакс грип". Да се опитаме да си представим какво означава казаното за блестящия ум, ако диагнозата не е настинка или грип, а онкологично заболяване. И с огорчение ще отбележа, че не видях истинските приятели на Николай Петев, които трябваше да го посъветват да не поема трети мандат, а да се погрижи за своето оздравяване. Тогава Лилияна Стефанова със сълзи на очи ни молеше да изберем момчето, защото то така иска. Тя, всъщност, сега трябва да излезе и да плаче за това, че спомогна за по-скоростната смърт на нашия председател.

24 години стремително пропадане надолу. Така бих определи последните 24 от 100-те години съществуване на Съюза на българските писатели. За да достигнем до празненството в Народния театър, където лъсна цялата гроздна истина и равносметка, а именно: че СБП се е самозачеркал като значима творческа организация, че в публичното пространство ние не съществуваме, освен ако няма пожар или скандални разкрития от "кухнята", че Президентът на България не благоволи да ни поздрави дори протоколно, което влиза в задълженията на институцията, че сред поздравителните адреси липсваше такова и от кмета на столицата, но имаше от село Горно Нанадолнище. Не ни зачетоха и европейските писатели, въпреки че СБП е член на Европейския конгрес на писателите със седалище в Брюксел. Нито от Съюза на художниците, което бе демонстрация за голямото отгуждение, настъпило между двата творчески съюза по време на управлението на "София Прес" от Николай Петев. ПОДОБНО ОБЕЗЛИЧАВАНЕ НИКОГА НЕ Е БИЛО!

Чувствам се предадена. Чувствам се изльгана. Чувствам се безпомощна да променя фактите. Вероятно така се чувстват повечето членове на СБП. Колко жалко, че всичко това го предричах, че се опитвах да спра безчинствата на Председателя поне за третия му мандат. Когато публикувах във в-к "Труд" своя предупредителен сигнал, озаглавен "Съюзът на писателите е на смъртен одър" малцина го разбраха, а още по-малко ми повярваха. Тогава все още можеше да се предотврати продажбата на сградата на "София прес" при Окръжна болница, където имахме съсобственост. По неофициални данни сградата е продадена за два милиона лева. Нека заедно да пресметнем каква е реалната цена според най-ниските оферти за момента в тази част на столицата. Разгърнатата застроена площ на продадената сграда е около 6600 кв. м. x 800 Е за кв. м. е равно на 5 200 000 Евро! Земята пък възлиза на 7492 кв. м. Там при най-лошия случай цената на квадратния метър би бил 300-400 Евро, ето още близо 3 000 000 Евро. Или общата стойност на продаденото имущество е около осем милиона и две хиляди Евро или 16 милиона лева! Това е собственост

на трите съюза и би следвало парите от продажбата да бъдат разпределени между тях.

По време на Общото събрание, което се състоя на 26 февруари 2012 г. Николай Петев, съобщи, че към тази дата СБП има задължение от 154 303 лв. И обеща до отчетното събрание сумата да бъде "стопена". На тържеството в Народния театър през септември тази година Петев се похвали, че е изплатил всички задължения на Съюза и на Издателство "Български писател".

Това ли беше начинът? Да се продава недвижима собственост, когато сме на дъното на невиждана криза в пазара на недвижими имоти? На каква цена? И къде са останалите пари? - питам аз. Нека нашите представители в УС на "София Прес" да дадат обяснения кой ги упълномощи да подкрепят тази продажба? Защо всичко се е извършило тихо-мълком? Те са сред нас: Петър Андасarov, Петър Кааанов, Христо Ганов и адвокатът на Съюза Гъльбов.

Не стига, че Съюзът на българските писатели не получава и един лев субсидия от държавата, ами с такива продажби си режем и единствените приходи от наеми, които биха ни дошли като спасителен пояс.

Уважаеми колеги, настъпваймо за генерални решения, за съдбовни промени. Представя ни се последна възможност както барон фон Мюнхайузен да се изтеглим сами за косите от блатото, в което сме затънали до шия.

Искам да направя няколко разумни предложения и дано ги оцените, защото това събрание е изключително важно за бъдещето на Съюза. Налага се да преосмислим как да си възвърнем уважението на институциите и на обществеността. Ако днес изберем за Председател човек, свързан партийно, независимо с коя партия, това ще означава окончателната смърт на Съюза. В СБП членуват творци от всички партии, а вероятно има и такива като мен, които никога не са членували в партия. Не виждам досега да е имало голяма полза от тясното ни обвързване с БСП. През март или началото на април на специална среща с Николай Петев му дадох идея да поискам от Сергей Станишев и БСП да заделят от милионите за предизборната си рекламна кампания едни 300-400 хиляди лева, за да можем да излезем от финансовата си задължнялост. Това, както ви е известно, не се случи. Тогава? Има ли в света друга писателска структура, която да е така тясно обвързана с партия? Нямам! И знаете ли защо? Защото писателят може да симпатизира на една или друга партия, да приема или да отхвърля дадени идеи, но за да може перото му да бъде безпристрастно и творбите му да са обективни, е най-добре да бъде надпартиен.

Хайде да помислим защо ни е нужно подобно обвързване? В това прагматично време какво ни носи партийната шапка от Позитано 20? Ако БСП наистина ни зачитаха, щяха, когато идваха на власт през последните 24 години да поканят поне веднъж за министър на културата писател! Не го направиха. Нито те, нито което и да било от правителствата на Прехода! Загърбваха проблемите ни, игнорираха идеите и творческия ни потенциал. Единствено от време-навреме някой особено заслужил творец биваше възнаграден с орден във връзка с негова кръгла годишнина. Но със сигурност този орден е бил даден заради заслугите и приноса му, а не защото е член на БСП.

Отнасяме се пренебрежително към "хрантунците" на Сорос, но те поне получават и стипендии, и творчески командировки в чужбина, и спонсориране на книги, и преводи на книгите им, и достъп до световни писателски събития. Ние какво получихме за тези 24 години вегетиране в орбитата на БСП? Ще ви кажа какво: потупване по рамото и "Браво, другари!" Имам усещането, че мнозина писатели от по-старото поколение продължават да живеят

със спомените отпреди 10-ти ноември 1989 година. Тогава партията и държавата /те, всъщност, означаваха едно и също/ отделяха огромни ресурси за култура и в частност за писателското съсловие. В онези години беше престижно да си писател и особено да си член на Съюза на българските писатели. За да защити нашия труд държавата беше издала специална книжка за минималните и максимални хонорари за всяка творба - стихотворение, разказ, роман, научна книга и неписаното правило бе да се плаща по горната граница, а често и над нея. Така беше възможно да се живее само от писателски труд, и то да се живее добре. Сладки спомени, но безполезни, що се отнася до днешното суворо време. Миналото няма как да се повтори! Крайно време е да осъзнаем това, както и в какъв свят ни се налага да живеем. Крайно време е и да започнем да

делки, корупция, безстопанственост и т.п.

Налага се и ние да последваме примера на Съюза на художниците, които са възложили одит за последните 10 години на "София Прес", и да възложим одит на СБП за същия период - периода на управление на Н. Петев. Най-добре би било това да бъде същата одиторска фирма - така е възможно да бъдат разкрити още далавери и със "София Прес". Един такъв одит ще сложи край на слуховете, независимо дали ще ги потвърди или отхвърли. След такъв одит ще се констатира и оцени състоянието на СБП, тъй че тепърва ще говорим по темата.

Мисля, че дългогодишният юридически съветник или консултант на Съюза адвокат Гъльбов също дължи обяснения за много от батаците, които заварваме днес.

Освен това на следващото Общо събрание да бъде представен отчет налице ли са

всички имоти на СБП - дали няма продадени тайно. И да научим най-сетне какво е участието на СБП в новия строеж на ул. "Славянска" 29 - там, както знаете, на мястото на гаражите се издигна внушителна сграда. Земята е обща - на трите съюза. Значи и част от строежа е наша собственост. Но Председателят на СБП запази пълно мълчание относно този строеж. Да се изясни собствеността. Да се проучи дали договорът е склучен при изгодни за нас условия. Също и какви други имоти на "Славянска" 29 са собственост на трите съюза и в частност на СБП

и какъв наем се получава от тях.

Нека новоизбраният Председател незабавно да обяви конкурс и назначи на щат специалист по европейските проекти. Преценете сами какви пари са останали неустроени поради лошото управление на СБП: по Културна програма 2007-2013 г. на ЕС общият заплануван бюджет възлизаше на 400 млн. евро. Нищо не направи досегашното ръководство и за да усвои част от парите на Национален фонд "Култура" към Министерството на културата. И там се предлагат в изобилие проекти - като се започне от конкурси за дебютни книги, конкурси за критическа литература и се стигне до участия в международни културни форуми в чужбина на представители на българската култура. Министерството на културата е забравило за нас, както и ние сме го игнорирали.

За следващата програма „Творческа Европа“ (2014-2020 г.) беше заложен бюджет от над 500 млн. евро, а също така се даде старт на схема за гарантиране на заеми в размер на 210 млн. евро с цел насярчаване на банките да кредитират малки предприятия в сектора на културата. Дано отсега-нататък и над нашия Съюз да изгрее сълнцето на Европейските фондове. Всъщност, иска ми се след четири години да оценяваме работата на новото ръководство именно по тези усвоени средства.

Редакцията предоставя възможност и за други мнения по въпросите на СБП.

Милена ВЪЛЧАНОВА. Споделено състояние

ПРОЗАТА НА ЗДРАВКА ЕВТИМОВА – ТЪЖЕН РАЗРЕЗ НА СЪВРЕМИЕТО НИ

д-р Радка ПЕНЧЕВА

Да се опитваш да пишеш за творчеството на близки хора винаги е трудно. Защото има опасност добрите чувства към човека да се пренесат върху оценката на неговите творби. Дали в този случай важи тази максима?

Приятелството ни със Здравка Евтимова е вече на 35 години. Казвам това с ясното съзнание, че през всички тях тя не е успяла да ме разочарова като творец и човек. Винаги много заета със служебни дела заради отговорността на професията си – преводач в Министерството на войната, тя е еднакво добра в писмения и устния превод. Както знаем, при последния е особено важно да се превежда точно, да не се сгреши и една дума или смисъл, което може да доведе до държавни проблеми. Но тя е перфекционист, който винаги се справя и неслучайно беше в обкръжението на натовските генерали преди България да бъде приета за член на НАТО. Коя е Здравка Евтимова? Ето малко биографични данни:

Здравка Евтимова е родена в Перник на 24 юли 1959 г. Завършила е английска филология в Университета „Св. Св. Кирил и Методий“, Велико Търново. Работила е като преводач и преподавател по английски език и литература, а от много години е преводач в Министерството на войната. Работила е и в чужбина, а също и в различни мисии.

Понеже поводът за тази конференция е юбилеен, си спомням далечната 1980г., когато като току-що приети студенти във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ отпразнувахме заедно първата й литературна награда „Чудомир“, дадена й за разказ. С течение на времето тя се наложи като един от най-талантливите разказвачи в съвременната българска литература, когато, както всички знаем, съвсем не е престижно да си писател. Автор е на сборниците с разкази „Разкази срещу тъга“, „Разкази от сол“ (1990), „Разкази за приятели“, „Сълза за 10 цента“, както и на още десетки, публикувани в литературната периодика и Интернет пространството.

Много пъти съм се замисляла върху отличителните черти на това голямо по обем и оригинално като тематика творчество. През последните 20-25 години България преживя редица трансформации в обществения и политически живот, които намират отражение в творчеството на всички писатели. За някои от тях тези промени се оказаха фатални и те отдавна не пишат или пък се занимават със съвсем други неща. Други се опитват да изобразят промените у нас, разбира се, според възможностите си. Появиха се доста романи за прехода в България като романа „Разруха“ на Вл. Зарев, романите на Константин Колев и др. Разказите и романите на Здравка Евтимова могат да се наредят тематично в поредицата от художествени творби за промяната в България. Авторката ползва тези житейски факти, персонажи и т.н., които познава от родния си град Перник и ги пресътвоява в прозата си, като в отделни случаи не се ограничава само с тях. Знаем, че тази част на страната ни, макар и близо до София, обединява много по време на прехода. Фалирани са заводите „Стомана“, както и целият отрасъл на машиностроенето в този регион. Жителите на този район са принудени да емигрират в Испания, Гърция, Италия и други страни за да търсят препитание. У нас остават възрастни хора, близки на емигрантите и децата им. От друга страна – през 90-те години на ХХ век в тази част на страната действаха и бандите на различни мутренски групировки, които държаха в ръцете си населението. И редица още процеси, които Здравка Евтимова познава и осветява в книгите си. На тази тема са романите й „В студената ти сянка, лейди“, „За теб, за мен“, „Линди“, „Четвъртьк“, „Арката“ и редица други. Веднага искам да отбележа, че въпреки огромната си професионална ангажираност, Здравка Евтимова е писател, който не спира да твори. В един подобен очерк за нейното творчество е невъзможно да се очертаят всичките му страни и богатство

на идеи, затова ще се спра само на някои от романите й, с които да илюстрирам наблюдените си.

На мене ми допада особено романа й „Линди“ (2000г.). Защото в него чрез съдбата и действията на едно дете се произнася най-тежката присъда на съвремието ни. Използвайки възможностите на криминалния жанр, авторката разплита убийството на богат бизнесмен – Христофор Карайанов, намерен отровен. Следствието се води от инспектор Ена Богойна – следовател, и поради моралния си избор, обречен на самота човек, загърбила личния си живот и малкото си дете. Всички герои в този роман – убитите Карайанов и Радостин Канов и живите им сателити – се събират около една личност – на пръв поглед митичната секретарка Таня Клисурска – Хани, а всъщност около дъщеря й Линди. Тези персонажи разказват, всеки от своята гледна точка, живота на Хани и Линди, защото за всеки от тях съприкоснението с две жени е цел и катарзис на живота им, на научните им дисциплини, кариера, интимен живот. Авторката не ни спестява нищо от съвремието – какво е качеството на науката и научните изследвания у нас, кой стои зад всяко

жертвата, от която решава да спаси майка си, е Ена Богойна, защото мисли, че и тя е извратена като Мирила Дишилиева и Даниела Адричева. Но и това не е краят – в пристъп на болестта, детето прошепва на инспекторката, че има още едно прахче – за себе си.

В това именно се състои моралната присъда на Здравка Евтимова – защото не е нормално едно дете да страда, да убива. Тазили е цената, която трябва да платят изоставените и самотни деца, понеже родителите им са принудени да работят на няколко места за да ги издържат и да правят компромиси от всякакъв характер в името на това. Дали този роман е роман за хайлайфа или въобще за днешния ни живот? За човешките компромиси, за голямата вътрешна самота, за нравствените самоприсъди? Привидно щастливият край е отворен – всеки читател решава сам за себе си.

Подобни са проблемите и в романа „Четвъртьк“. И в него героите са коренно различни – свръхбогатите Арсениеви и семейството на мутрата Райко Кръвта, станал един от най-богатите хора в Перник и семейството на Нора, на Арма и Даниела Кумалиеви, на циганина Симо и още много

върху съдбата на интелектуалците в посттоталитарното време. От научен сътрудник в института по български език Арма Кумалиева е изпаднала до там, че за да се спопли, прекарва времето си в художествени галерии и на литературни представления, където може и да се нахрани. Принудена е да търпи ласките на съмнителни „новобогаташи“ като Спиридонов за да може да плаща сметките си. Нейната дъщеря Даниела също води двойствен живот – работи като масажистка на богати дами, а в същото време е най-добрата студентка френска филология. В нея е влюбена г-жа Арсениева и това едновременно е източник на доходи от масажите, но и провала въръзката ѝ с Петър, а по-късно и със Спиридонов младши. Защото Арсениева не може да надмогне извратените си влечения и успява да осуети плановете на Даниела. Ето как живота на умните и кадърни хора зависи от извратените прищевки на богатите. И това също не е нормално. Но все пак в романа има хуманност, намерила израз в копнежа по чисто човешките чувства като любов, приятелство, взаимопомощ в семейството. Покъртителни в това отношение са грижите на Нора за майката и братята й, и тяхната за нея в края на книгата, когато заминават да търсят работа в чужбина – за да помагат на майка си и на нея за нероденото ѝ дете. Много трогателни са и страниците, посветени на бабата на Нора – Ана. Две седмици тя пести стотинките си за да си купи кило ориз, който като се препъва разсипва... Нора помага в прехраната и на баба си. Голяма е привързаността на Даниела към майка й, за нея тя търпи всичко в името на следването си и възможността да плаща сметките за гарсониерата. Дори дебелата Мона копнене по циганина Симо – защото го обича истински, макар и да разбира, че не може да живее с него... Романа „Четвъртьк“ е едно правдиво изображение на годините на прехода, който сякаш няма край...

В романа „Арката“ (2007г.) Здравка Евтимова поставя също остро социални проблеми на българското общество. Сякаш е отминало вече времето, когато мутрите шетат всесилни и необезпокоявани. Кой обаче е останал след тях? Стари хора, празни къщи, цигани и деца, които чакат да съвршат училище и да избягат в чужбина да търсят прехраната си. В тази западна част на България, в запустения квартал на Радомир „Арката“ сякаш са останали само яловата Дана, асистентката ѝ Изабела, Тано, безработен мийор, семейството на циганина Аго с осиновените Цина и Сина... Цина е проститутка, която заработка парите си на магистралата, а Сина работи в Библиотеката на квартала... Тя е чиста душа, влюбена в безсловесния Спас горския. И тук, като в романа „Четвъртьк“ свръхбогатата Дана яловата обича Тано единствено защото е „половисок от нея с един сантиметър“. И става чудо – Дана забременява от него и ражда син. Той расте с дъщерята на Тано. Макар и да използва средствата на гротеската, героите в тази книга също будят нашата симпатия, показват чисто български проблеми като този за емиграция и опустяването на страната ни, обезлюдяването на малките градове и селата, демографския срив. Жivotът е едно блато, блатото на прехода, в което отново действат драконовски закони. На този фон образът на библиотекарката Сина сякаш е отъден. Нейната осиновителка, циганката Ванча, често ѝ казва, че от четенето съвсем е объркана. Нейните сетиви са чисти, благодарение на което я привличат хора като Симо, а не разглезените богаташки синчета като Марколев младши.

Прозата на Здравка Евтимова е един оригинал разрез на прехода в България. На онези процеси в него, на които животът в България е подвластен. Затова тя намира радушен прием във всички европейски държави, в САЩ и дори в далечния Изток. За това спомага както нейната оригиналност, така и фактът, че авторката само превежда творбите си за англоезичния свят. Следователно можем да кажем, че тя е един от най-превежданите съвременни български писатели в чужбина.

Диана ПЕТРОВА, Разместване

социологическо проучване, каква е цената на компромисите в посттоталитарното време, любовта и сексуалните отклонения на част от героите, докато читателят започва да си задава въпроси дали те са ежедневие и кое в крайна сметка е нормалното? Никой от героите не е пощаден от авторката – всеки се разголовда до болезненост пред читателя и в крайна сметка се оглежда в моралната присъда на малката Линди, принудена да живее и наблюдава всички извратености, които собствената ѝ майка върши в името на лечението ѝ. Линди страда от тежка форма на астма, придобита от продължителното обитаване на студения таван с големината на „три телефонни кабини, залепени една до друга“. Неслучайно след смъртта на баща си младият Карайанов отива да живее там.

И Линди започва да раздава правоъдие – като отравя с отрова за мишки Карайанов и Радостин Канов. Следващата

В този роман особен акцент е поставен

ПАНЕНТЕИСТИЧНИ СКУЛПТУРНИ ПРОЕКЦИИ

„Нешо лично”. Павел Койчев с нова изложба в галерия „Райко Алексиев”

Павел Койчев е отонези изтъкнат съвременни творци, приятелството с които прави част на всеки интелектуалец. Контактът с художника и с изкуството му е източник за наслада от загатнати идеи и отключени пътища към познанието. Сядаме понякога с Павел и жена му – доцент Калина Викторова и в кварталното ни кафе „Гаврош” да съпремживеем радостите в това престижно семейство – гордостта от ученолюбиято на децата, библейската 104-годишнина на майката на твореца, неговите успешни изяви. Многобройните усилия да се интерпретират неговите арт-светове сближават големия скулптор със симпатизиращите, но обективни и безкомпромисни негови критики. Или както го е казал Оскар Уайлд „малко искреност е опасно нещо, много – абсолютно фатално”. „Нешто, което може да направи една творба по-лична” от всичко останало, е дозата искреност” – ще добави Любен Генов.

Отдавна се знаем с Павел Койчев, във в. „Литературен вестник” съм отразявал почти всяка негова изява. Включил съм статия за мастития творец в книгата си „Страници от картини”, която проф. Станислав Памукчиев представи блестящо в БАН на 19 май 2011 г. по повод моята 80-годишнина (1). Но (по финансови причини) книгата е готова едва в края на 2013 г... След толкова дълго духовно общуване знам, че сътносими към изкуството на Павел Койчев като скулптор-философ и мислител са художествено-изобразителните идеи за послания; за полифонични внушиения и аспекти на изложбите му не като композиции, а като светове, природа и върхове; за модернизъм като проява на универсален порив у човека на всички времена и светове към културно-историческа и здравословна доминация и творчество; като злободневност, но и като вечна актуалност...

В самото начало на септември Павел и Калина ни поканиха на изложбата „Нешо лично” в галерия „Райко Алексиев”. По телефона Павел не пропусна възможността да ме окрили: прочел е новата ми книга „Криворечие мое” и тя го е впечатлила особено със задълбоченото тълкуване на църковната живопис... Осмелих се да попитам Павел за основния замисъл на новата му изложба. Отговори ми лаконично: „Основното нещо, което ме движи, е идеята, че всеки миг от живота на човека може да се превърне в изкуство, зависи от това как ще се направи. Настоящата експозиция е триизмерна права картичка, а в по-друг план е израз на почетен реверанс към ненадминатия българин Петър Димков”, усъвършенствал народната медицина, съставяйки творчески съчетания от лечебни и предпазни методи с физиолечебни, билкови, диетични и други средства.

Пожелах на Павел успех. Вместо шаблонна благодарност той каза: „Успех е, че вече съм го направил!”. На многолюдния вернисаж с многобройна елитна публика този отговор възприех като повече от логичен: като творческа увереност за призвание свише, като отдавна защитено самочувствие за престижно ниво в авторазвитието. Като артрансляция между изобразително и виртуално, между конкретно и въображаемо. Като пространна веществена тактилност; като изкуство, изострящо физическото и духовно зрение на публиката. Ще се постараem да изредим и други силни индикации.

Пред галерията си пробивам път сред гъмжило от уморени от арт-играта зрители, както бихме нарекли възприемането на композицията „Нешо лично”. Вътре Павел Койчев посреща и приема поздравите на дълга редица от почитатели с букети цветя – усмихнат, вдъхновен и щастлив като след кондиционен тренинг. И толкова „развълнуван спокоен”, че си позволява в момент на върховно изпитание как публиката ще възприеме новата рожба на неговия дух и артистично майсторство, да пуска сред

гостите си остроумия и закачки.

Високото самочувствие на харизматичния скулптор се основава най-вече на вмественото в цялото тържествено бяло пространство на галерия „Райко Алексиев” авторско изкуство. На арт синтез от медитантска митология, прерастаща от пантеизъм в панентеизъм философия, обвежна от аурата на природосъобразните идеи на народния лечител Петър Димков. Основава се на лични преживявания, синтезирани в артнадсловата „Нешо лично”.

Нарекох скулптурната концепция инвайнърнънт, заради възможността да влезеш в нея, както е във всички творби от този род изкуство, възникнало в края на 20-те години на ХХ век. Само дето глаголът влезеш (в скулптурата) се оказа недостатъчен. В изложбата има ритъм, насочен към паметта – експозицията се състои от три вертикални пояса и допълнителни акценти. Първата редица се заема от хора, превърнали се в непосредствени участници, седнали на столове пред маса с различни питащи. Удоволствието е за всички. Седналите „участници” съзерцават снежнобелият антропологични голи женски тела и инюдо, заряли погледи към покриващи цялото стенно пространство морски пейзаж – Мурал (2). Различих сред левитиращите и медитации зрители-участници проф. Станислав Памукчиев, галеристките Йоанна Камилева, Камелия Минчева... Поздравихме се, поговорихме, но погледите им си останаха отморяващи отправени към морския пейзаж – един идеален образец на въздушна перспектива в предния и заден план, насочващ погледа навътре до безкрайност и с крайморски хълмове, служещи за репусоари.

Отнесох се и аз към този галактически лабиринт на здравословното съществуване – в зависимост от своето его някои от зрителите усещат тук магията на вечността, други чуват задаващия се в далечината щурм на бурите. Бяхме отнесени в непознат ни досега виртуален свят и наистина се сепнах, приех за странна внезапната поява на организаторката на изложбата Калина Койчева с букет цветя пред Павел, Любен Генов – председател на СБХ и доц. Георги Лозанов...

Отново осъзнах мястото си в тази изложба и разбрах, че ще ми трябва време да я прочета сравнително адекватно, особено в изкуствоведческото, философско и народностно и билколечително полета на замисъла, осъществяването и възможността от върно тълкуване. И цяла нощ прекарах в размисъл върху въплътената в изложбата религия на немските философи-пантеисти Гьоте, Шопенхауер. И върху синтезиращия теизъм с пантеизъм – „Всемирът пребивава в Бога, светът е начинът, по който се явява Бог” (Августин,

К. Ф. Краузе). Подпомогна и задълбочи тези хрумвания обяснението на понятията пантеизъм и панентеизъм във Философски речник (3)...

Изкуството на Павел Койчев не е това, което се открива пред сетивата, а онова, което разумът и чувствата означават. А знае се, че концептуализът е едно от най-модерните направления в изкуството, появило се на артцената след 60-те години на ХХ в. Безусловно концептуалната изява на Павел Койчев се базира на дълъг предварителен замисъл, на идея, обективирана по трайно предпочтение от автора с божествено мъдри бели фигури. Произведенето става ясно чрез задълбочено тълкуване. А това не е лесна работа и не по силите на всеки, зависи от степента на арт-образованост на зрителя. Изложбата е елитарна, адресирана до езотеричните. Те са и хората, които ще чуят в „Нешо лично” обертонове и за интимност, за табуираност чрез съзнателното отдалечаване от буквалния прочит на антропологичните фигури и като амфиби, изложени на въздействието на естествените фактори за здравословен живот – разголеност, море, пясъци, отданост на слънцето или предпазени от изгаряне под сянката на крайморската флора от цветя и хрести от екзотичен вид...

Просторната зала е допълнително разгърната в дълбочина от машабен мурал – пейзаж с море, крайбрежие и абриси на далечни хълмове. Паното не редуцира доминацията на духовното начало в изложбата над сетивно-чувственото. И други акценти в експозицията допринасят за нейното оцелостяване като логика на настоящето, но и на вечността. Големи афиши-омаж отбелязват 120 годишнината от рождението на патрона на галерията Райко Алексиев. А фотосна ретроспекция чертае досегашната артистична одисея на големия творец от българския модерн – Маestro Павел Койчев...

Кирил ПОПОВ

**Станислав
ПЕНЕВ**

ВАРНЕНСКИ ЕСКИЗ

Облаците – шапките на Господ, плуват над земята леки, сиви... И невидими глави докосват, мъдро се издигат – мълчаливи.

Синята ома на небето в този град вселени разпознава. Ширнало се е за път морето – хоризонтите да приобщава.

Вята трополи край нас с прието разстояние за всяко време... Спре ли – чувството ни е отнето, сякаш паднали сме на колене.

Искам само да рисувам вята – друго всичко мога да пропусна. Времето за нас не е театър – щрих е на голямото изкуство.

ИТАЛИАНСКИ МОТИВ

В памет на Пенчо Славейков

Поезията ни и в Кому има връх – над езерото на духа изправен. Издига се над нас. Пред Алпите е пръв. И не остава никога забравен.

В Ломбардия поетите и днес тъжат, щом стигнат до Брунате късно нощем и ги посрещнат паметник, последен кът на техен брат – сред дъжд и вята мощн...

Звездите много близо са в това небе и ярки – в тъмното те не изчезват... Сиянието звездно е като сърце: пулсира то – годините проглеждат.

И всеки взема лъч, с любов пропит, и с чувството за вечност, за надежда... Животът утвърждава тук божествен мит, а болката и радостта зарежда.

ПЪРВИЧНОСТ

Днес всичко в нас е някак си чепато, а звездното поле минира взора. С надежди сме, че сме крилато ято – ще се издигнем и ще стигнем горе...

Не сме спокойни, но пък самоволни, все търсим нещо в звездните покой: в разкъсани на бряг палатки – равни на морски богове сме – сред прибои...

Почувствали природните устои, събуждаме се неразумно рано: бедите спират в нас като порои, които идват бързо, а си тръгват бавно.

До гроб ще си измисляме мечтите, а искали ли: ще доплават... Те просто са трептени на звездите, а всички мислят, че в нощта сънуват.

ПОЗИЦИЯ

Животът може да е ледник – без дъх да е, дори без звук: откривам всеки подъл мерник, но му позирам ден поне напук...

А всеки следващ милиметър ме доближава честно до мечта – не съм играл на Черен Петър с поемите на моята душа...

Избягал съм и лоши хора, но просто са се въдлили сами... Безгрешни няма – няма спор: че е болезнено да се търпи...

А утре ще завеет, ще задуха – от север минал топлият южняк... Замръзнал може да съм грешка суха, но в топонимията – точен знак.

Радка БАЕВА

***
„Има песни даже в самотата.“
Иван Груев

Когато вървя без посока в града,
все се надявам да срещна Поета –
с дънки, карирана риза и рамена,
натежали от мъдрост и самота.

Но разбираам, че това е илюзия.
Невъзможна е среща в кафенето „Пегас“.
Той е далече, далече от живите –
жител на другия, отвъдния свят.

Навсякъно и там сега се сражава
с вятърни мелници... Луд Дон Кихот!
Щастлив и тъжен, на всички прощава
с цената на своя живот.

Докосва струните на своята китара
даже там, на онай тъмна планета.
И разплаква луната и тишината,
коленичили пред Поета.

Стенка ПОПОВА**В ТАЗИ ТОПЛА ЕСЕННА ВЕЧЕР**

В тази топла есенна вечер,
вървя по пътека от жълти листа,
която ме води в незнайна посока,
но от любопитство не искам да спра.

Вървя и гадая къде ме отвежда,
но най ми се иска да достигна врата,
която отдавна ме чака да дойда,
за да изплаче своята тъга.

Да я докосна и тя да възкръсне,
да се отключи от радостта,
че все пак е могла да дочака
мечтата да прекрачи прага.

Да вляза притихнала, да запали камината
и да пригответ много дърва,
че след златната есен идва зимата
и не може без топлина.

Емилиан ПРИМОВ

***
Желая да потъна там, където
слънцето отдавна е залязло,
където няма да се скитам сам,
и стореното да не е напразно!

Такова място има знам,
дълбоко в моят ум и във сърцето,
нарекъл съм го "спомена голям",
от времето когато бях хлапето!

Приятелите, дългите игри,
забравата, че нещо може да се
слуша,
представа за живота без злини,
и някой от когото да се учиш!

***
И свободата знай, че не тежи,
от тук напред е щастието вечно,
свободният човек усмихнат е нали,
а робът е на себе си обречен!

Разказвай ти на всички и навред,
как твойта свобода обичаш,
и вярвай щом докоснат се до теб,
и те ще са свободни и обичат!

Не искай нищо, имаш ли, раздай,
от прошката недей да се отричаш,
приятели за себе си създай,
и враговете в свобода обличай!

И само тъй ще гледаш на света,
по начина по който ти се иска,
забравиш ли какво е свобода,
ти вече ставаш нещо нелогично!

**ИМАМЕ НУЖДА ОТ НЕПРЕКЛОННИ ПАЗИТЕЛИ НА ИСТОРИЯТА
ИЛИ ЗА ЦЕННОСТИТЕ В МАТЕРИАЛНОТО НИ ЕЖЕДНЕВИЕ**

Ако Сократ е автор на сентенцията „Аз
зnam, че нищо не знам, но има такива, които
и това не знayт“, то той едва ли се е досещал
колко много столетия хората ще полагат
усилия, за да разберат правотата му. Безброй
събития съществуват живота ни и го променят

Преди много години, в подземието
на къщата на Веселин Ханчев в Стара
Загора имаше кафене. Там се събираха
поети, журналисти, художници. Нещо като
своеобразен клуб на дейците на културата.
Отивахме в обедната почивка. Барманката
Мима ни правеше филипи, поръсени с червен
пипер и олио, изпивахме по едно обедно кафе
от братски Виетнам.

Всеки ден отсядаше и поетът Иван
Мирчев - един от малцината живи символисти
в България. Ходеше с бастун, недочуваше
но пък разказваше живо и увлекателно за
личност-легенди като
Кирил Христов, Николай
Лилиев, Димитър
Подвързачов и др., с
които бе контактувал.
Притежаваше аура, с която
привличаше събеседници
около себе си...

Веднъж ме заговори
и ме попита какво учим в
университета. Отговорих,
че в момента уча автори
от Девети век и съм
стигнала до „За буквите“
от Черноризец Храбър
и изрекох с неохота,
без да съм сигурна в
произношението „Пряжде
оубо словъяне не имахон
кънгър, чрътаха...“ Той
сложи ръка на ухото си
и ме накара да повторя.
Смутих се, започнах отново
и се опитах да изрека изречението до края,
доколкото съм успяла да го запаметя, тъй като
езика ми се виждаше труден и неразбираем.
Бе шумно, мислех си, че не е чул всичко,
замърмори нещо, а разговора продължи в
друга посока.

След месец в града се проведоха
ежегодните празници „Есенни литературни
дни“. Бай Иван Мирчев, както го нарочахме,
откри тържествата като доайен. В микрофона
се понесоха отчетливо артикулирани словата
на Черноризец Храбър. От неговите уста
прозвучаха толкова вълнуващо, че едва ли
имаше по-подходящи за случая. Последваха
ръкопляскиания. Бях изумена, подействаха ми
като нещо ново, актуално и значимо. Творецът
ни върна столетия назад и разнесе сред
присъстващите магнетизма на един автор от
Магнаурската школа. Предпочел го бе, вместо
банални, съчинени слова.

Запомних това като урок как се оценя
силата и значението на националното ни
наследство.

Неотдавна, в гр. Кърджали се проведе
научна конференция, по повод 100
годишнината от трагичните събития, касаещи
съдбата на България и на тракийци от Западна
и Източна Тракия. Основни организатори
са Тракийски научен институт и Тракийско
дружество „Никола Маджаров“, подпомогнати
от Да"Архиви" и Регионалния исторически
музей в града.

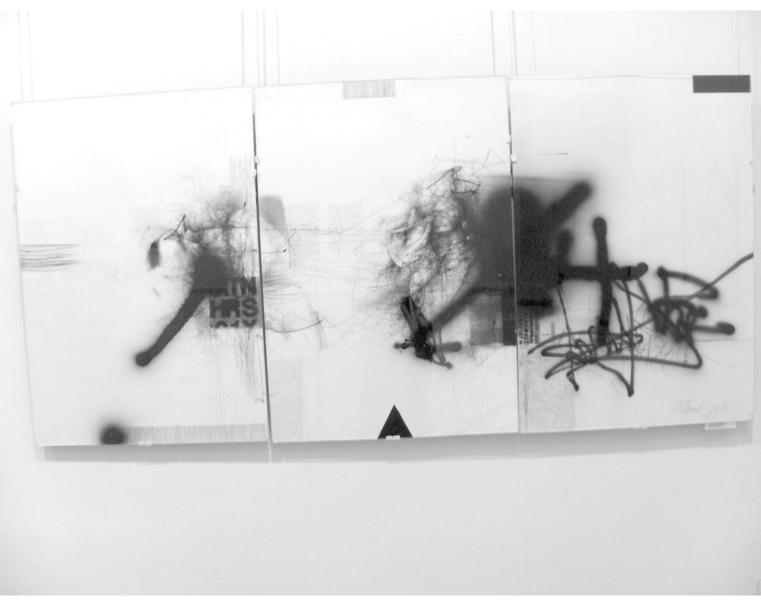
Идеята да се организират подобни
форуми заслужава адмирации и е съвременна и
полезна. Скоро присъстваха на друга и по друга
тема и знам, че съксъват времето, смаляват
вселената от която изплуват забравени жертви,
герои и личности, които коригират живота
ни. Карат ни да осмислим претенциите си,
предизвиквайки у нас уважение и почит към
българската история.

По повод мое краеведско и родоведско
изследване четох книги на историци и
изследователи. Осьзнах, че някои от тях
искам на живо да видя и чуя, да се докосна до
енергията им, която са събрали и вложили в
научните си трудове. В историческия им поглед
за събитията, с благодарност установих, че

са открили екзальтацията на духа на дедите
ни, че са я осветили с идеи, които и днес са
актуални и повече от необходими за страната.

В детското ми съзнание е запечатан
спомен от стаята на моята баба. Една
икона, с изображение на Мадона, която не
прилича на тази, която майка ми пази до
кончината си. Разбираам причината едва
на тези години. Два от родовете ми, които
идват от Тракия, изповядват униатство.
След 1860 година променят православната
си вяра с католицизъм с елементи на източно
православие. От проучването, което направих,
се оказа, че са преследвани и гонени за това
различие. Упражняван им е бил натиск на
верска основа.

Религията в годините на моето развитие бе
официалнозабранена. Този факт и преживявялото
от родителите ни е причина да не ни позволяят

Атанас ТОТЛЯКОВ, Други сънища

да се задълбочим в тази им „другост“. В
онези години практикуваха православно
християнство и тази им принадлежност
личеше навсякъде в традициите и бита ни.

Записах това в родовото изследване,
добавих копие от едно кръщено свидетелство
на братовчедка, с надпис Източно-Българска
католическа църква. На представянето на
изследването усетих изненада и объркане.
Добавих, че нито един от потомците днес не
изповядва това християнство. Разказах колко
пъти неуспешно съм търсила информация
в Ямбол и София, колко и къде съм писала
молби за достъп до подобни архиви и все
безрезултатно. И накрая колко много ми
помогна с трудовете си проф. Светлозар
Елдъров, който прави научно изследване,
с което изяснява истинската причина за
появата на униатите в Османската империя, за
активността им срещу гръцката Патриаршия,
която потиска съзнанието и националната им
принадлежност. Той ги определя като борци
за самостоятелна и независима българска
църква.

Трудът му в тази насока се прие като
реабилитация към дедите ни. Последваха
разкази и спомени на потомци за последните
от това, как католическото им кръстене,
предадено от дедите ни, извършвано
импулсивно, смущава представата за вяра
в местното население. Част от свещениците
отказват да бракосъчетават униати, намират го
за грубо и недопустимо за църквата дело.

По-възрастните споделиха колко мъчна и
недоизказана е тракийската истиница. А младите
ни потомци, които са далеч от религиозната
строгост и дискриминация, изказаха
предположения, какво би било, ако днес са
католици и дали нямаше да имат по-добър
живот, приобщени към западните култури.

Колко е важно да бъдеш в състояние
да се позовеш на историческата истиница, да я
прегълтнеш, защото тя не може да стои вечно
забулвана и премълчавана.

От проучването на четирите ми рода,
само през 1913 година са убити 16 деца без
жените и мъжете. А за цялото село? Колко са
за всички села в Западна и Източна Тракия,

ако се прибавят и тези, които си отиват от
болести и глад? Геноцид ли е наистина такова
мощно унищожение на хора. Разорение или
изтребление има в онези събития?

Открих, като безспорна личност и
авторитет на учен, проф. Делчо Порязов,
които отстоява понятието геноцид като
го свързва с признанието на Обединените
нации още през далечната 1948 година. За
доказателство посочва традицията да пишем
и говорим за жертвите, които дават бежанците
от Тракия, да градирате, като показваме
местата на мъченически избитите, да им
издигаме мемориали и паметници. Обвързват
и обосновава понятието с истината, поддържа
го, съобразно общочовешките закони на
справедливостта.

Силно въздейства със затрогващото,
убедително и истинно слово. Според баща
му, не е професор този, който не
знае нищо за Тракия и нейния
трагизъм. Благодарна съм му за това
признание. То ме мотивира в труден
момент от моето изследване.

В историята винаги съществуват
сенчести места. Подобни форуми
носят много послания. Много нови
неща, изречени от млади историци
си заслужава да бъдат осмисляни и
систематизирани.

Човек по природа има
нагласата за промяна, носи му
надежда и пълноценост.

За яснота във внушението
от написаното, ще споделя няколко
изречения за разколебаната връзка
между учените и обществото ни.
Тя е факт. Скокът в последните
десетилетия е поразителен и е
в разрез с най-ценните наши
традиционните традиции. Отчуждението премина
през Голямата грешка или Голямата
вина на историите ни. Държавниците ни се
оправдаха с тях. Народът ни не иска да се
върне там, в ново време на лъжеистория,
но и не може непрекъснато да стои настризи
от нейната насоченост и полза. Сякаш
стана закономерност да допускаме до себе
си случайни политики, не и учени, едините
да посрещаме с овации, а с другите да не
общуваме. Инициативи от този характер могат
да спрат хаоса в ценностите ни, да отворим
очи и пренесем отношенията си с науката
на нова почва, с най-голяма откровеност и
отговорност, от най-високо ниво.

Ще припомня 1937 година. Известна
е с така наречената „Златарова седмица“. По
повор кончината на този учен цяла седмица
в страната се пишат некрологи, правят го
дори пътниците във влака „Ориент-експрес“. Сто
подбрани от тях издават в книга. Популярността му се дължи на факта, че
непрекъснато обикаля страната и чете „сказки“
след населението в градовете и селата.
Наричат го първия български европеец. Канят
го и присъстват на срещи и беседи, взаимно
са си били полезни. Затова е така всенародно
изразена обичта и признателността към него.

Намирам, че се дистанцираме, че
демонстративно използваме понятия като
време и връзка с историята. Мерните ни
единици се свеждат до формално присъствие,
до спазване на дати и чествания. Забравяме
да осветлим това време с личности, идеи и
култура в едно цяло, да погледнем отблизо, с
ръце и зеници реалността им. И да повлияем
на младите да не им се пуши трева, а да
осмислят участието си в бъдещето развитие
на страната. Липсват филми за живота и
труд на предадите ни, които съграждат
и проявяват палитра от умения и знания.
Нужен е исторически терен, за да покажем, че
материалната култура не е дошла от нищото.
Имаме нужда от непреклонни пазители на
историята, нямаме нужда от безпросветност
и непознатост в света в който живеем. Народ,
който не цени и няма връзка с историята си,
няма и бъдеще. Популярно и вярно. Но дали
го осмисляме?

Таня БИЛЛИЕВА

Георги
ДРАМБОЗОВ

СЛЕД АНТРАКТА

...Когато се завърнем пак в пръстта,
когато ще сме някак си умрели...
Добромир Тонев

Приятелю!... Преди да се завърнем,
когато свърши ни антракта, извинете! –
по интернет за сeten път ще зърнем
как ни намига с ляв клепач планетата...

Изпраща сто имейла Будапеща –
да правим още двуезични алманаси...
Добрият Панос в Лимасол подсеща
за гърци превод, значи за жена си...

„Заклетата“ ни немска преводачка:
- Прошавай, но от Goethe Verlag пак
звъняха!...
Ще падне смях, ще извести Палячото:
- Те май са тук, но всъщност май умряха!...

И „някак си умрели“, ще се борим
за она скапан грош – таланта за лодка, –
ще служим на Ерато и на Gloria –
дано тоз ляв клепач не се затваря!...

Но той ще се затвори бавно-бавно,
ще ни намигне само жълтоока злоба,
притворно ще подсъмърча подир двама ни
Палячото на завистта до гроба.

ОБИЧАЙ ВСИЧКИ

Обичай всички!... Даже живите обичай –
нали все пак вървят след скъпите умрели?...
Те току-вик и твоя стих засричали,
и твоя песен току-вик запели.

Обичай всички!... Цар и Премиер обичай –
нали и пусти къшай хляб от тях зависи,
и в този преход, уж демократичен,
бъди докрая демократ, но хрисим.

Обичай всички!... И критиците обичай –
те с толкоз много обич ще те критикуват,
ще знаят, че си горд, демек себичен,
но че без тебе и пара не струват.

Обичай всички!... Враговете си обичай –
моли се Богу да те надживяят! –
децата им на тебе да приличат
и твоя песен, щат не щат, да пеят.

КАВАЛЕРЪТ НА ДЕТСКИЯ СМЯХ

На Панчо Панчев

Ти не си Кавалерът на Gloria mundi,
а Магьосникът с лира, нали не греша? –
с две-три стихчета само събуди
уморената детска душа.

Ти не си Кавалерът на златната роза,
ти си бил Кавалерът на детския смях,
ти раздаваш в безбожната проза
индулгенции: стих срещу грях.

Ти не си Кавалерът на орден от Царя,
а любимец на целия български род –
за децата – вълшебник навсянно,
а за възрастните – Дон Кихот.

Дон Кихоте, спази свойта рицарска клетва –
на мечтите ни детски да бъдеш гарант,
да четем по кориците цветни:

ПАНЧО ПАНЧЕВ = ЛЮБОВ + ТАЛАНТ.

МЕЧТА

Сега ще ме издават, но кой ще спонсорира? –
хартията е просто неразрешим проблем
и книгопродавачи почти не се намират,
в България поезия отдавна не четем.

Ще хвърля тази своя Муза поетична,
започнах да старея, за проза съм узрял,
сюжети ми предлага туй време динамично –
кой колко е откраднал, кой колко е изпразл...

Но как пари авансово ще ми даде Съюза,
парите стари свършиха, а той е още нов?
Ще трябва да се върна при евтината Муза –
не съм ни Реймънд Чандлър,

Богомил Райнов!

И стихчета да пиша с единичката надежда,
с която всеки пише навсянно е роден –
за тази стихосбирка, която произвеждам,
едно шише с ракийка да купя някой ден!

ФАЙТОНЪТ НА ДЯДОТО

На Велин Георгиев

Сред заспалата столица моя,
по софийския сив калдаръм,
трополи той, файтонът на Дядо Благоев –
и мъртвец ще събуди от дългия сън...

Сто години спим като пребити
в най-дълбокото блато Живот...
Даже никога няма да кажем открыто,
че сме станали стадо... А бяхме Народ!...

Кротко стадо – Овчарят със сопа
и с магаре послушно ни води напред –
да ни стрижат, пасат и доят по Европа
и... редовно да плащаме такса за смет.

А файтонът на Дядото трака
и се стряска народецът тих,
и поетът Велин се изправя на капрата –
да ни боцка с перо, да ни буди със стих!

КЛИЕНТ И ПАЦИЕНТ

Потребителски статус?... Не съм нависоко –
нито нови илюзии, ни стар сантимент...
Стар Клиент си оставам за барчето в блока,
за Джипито в квартала съм стар Пациент.

В бара удрям по няколко родни ментета,
но с кварталния Барман се разбирам добре –
ще си впише в теттер неплатената сметка,
при женицата даже ще ме приbere...

При Джипито, когато отворя вратата –
той учтиво напомня:

- Тука такса тури!...

Аз си спомням за клетвата на Хипократа:
- Само кръвното, докторе, ми измери!...

Моят статус навсянно е просто обърнат –
аз на милия Барман съм му стар...

Пациент...

То, Джипито, не иска дори да ме зърне –
за Джипито съм стар, но досаден...

Клиент!

**Георги Драмбозов, ШАРЖ +
ГРОТЕСКА, ЛИРИКО – САТИРА,
Издателство „БЪЛГАРСКИ
ПИСАТЕЛ“, СОФИЯ – 2012 г.**

Анибал РАДИЧЕВ

АДМИНИСТРАТОР

Той е зет или сват
на мастит депутат,
на мутрак късоврат,
на безочлив търгаш
и авер – значи наш –
на червен богаташ.
Този бос пък е син
на един господин –
ренегат-аферист,
но безукорно чист
пред закона у нас.
И до днес е на власт,
задкулисно стаен
в камуфлажния ден.
Негов млад приближен –
кадър с ранг „протеже“ –
е министър сега.
Ой-ла-ла! Хип, ура!... И така,
онзи веш бюрократ,
вездесъщият сват
чиочно, вуйчо, събрат
с поврътливия ум
май на всички е кум.

ЧАНТА

Той бе млад и галантен –
фин, изискан, висок,
с моден шлифер и чанта
от висбаденски бокс.

Той живееше с нея.
Тя бе негов гарант,
че е пълен с идеи
на писател-талант.

Тя го правеше тежък.
Тя го правеше строг.
И вгълбен, и небрежен,
като млад полубог.

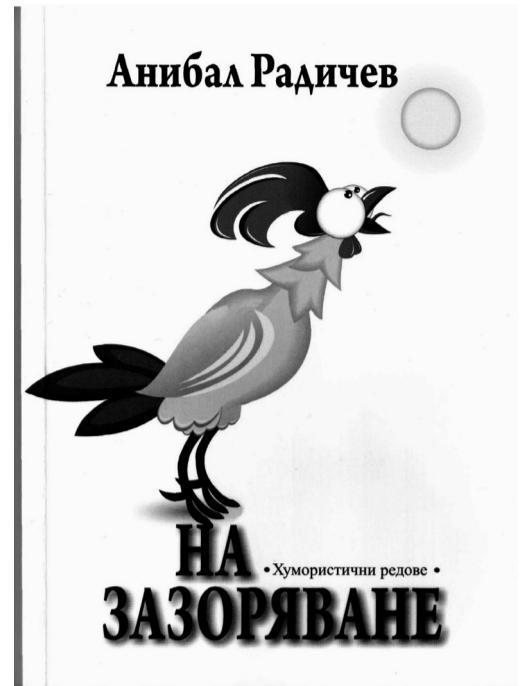
Тази чанта говежда,
този кожен фетиш
му донесе изглежда
социален престиж.

Но на верния спътник
номер лош изигра –
до петите го гълтна
и поетът умря...

И сега неотльчи,
като кожа с петно,
той и чантата ръчна
са се слели в едно.

Тази авторска поза
ме смути, но напук,
срещам в други пак този,
който също е друг.

Анибал Радичев

ОПАШКА

Чаках ред на стоглава опашка.
Чаках ред за говежди джолани.
Чаках кротко, но дрипав аркашка
тихомълком пред всички застана.
Бабаита до мен го нахока.
Друг показва язвителен кукиш.
И настана една суматоха!...
Даже блеснаха няколко куки...
Полетяха пресипнали хули.
Някой ревна, че врат ще изкълчи.
Заклеймяващ гърлеста буля
алчността ни и нравите вълчи...
Боже мой, как се счепкахме само!
Как проклинах бабите куци!
Всеки всеки бълскаше с рамо,
всеки друсаше ядни юмруци.
Сякаш падна лавина от тухли...
Оглуши ме фалцетната връява.
Кой ли прати нещастния мухъло
да посегне на общото право!?
Като мълния остра пропламна
истеричната злост на тълпата.
И издигна мелето спонтанно
Ку-клукс-клановски глас за разплата.
Просто лумна кавгата пазарна.
Бе забравен конкретния повод'
Заплюща взаимни шамари,
запелтечи прехапано слово...
Озлобен, озворен и замаян,
ритах яростно, мрачно, жестоко.
Тя, борбата бе всъщност за пая –
за парчето, наречено „кокал“.
И пердахът бе див. Безпощаден.
Свих коляно, от слабост прекършен...
Продавачът ми смигна злорадо –
- Остави ги, бе! Стоката свърши.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110 , 042/980-088 GSM 0888790135

Редактори:

Румен СТОЯНОВ 02/8247956

Красимира БОЖАНОВА 0889 486812

Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов”

e-mail: lit_glas@abv.bg

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: “Литера Принт” АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Аbonament - само в редакцията

Чеслава МАРЕЦКА-ПИТЕЛ

НЯМА ДА СЕ ОСВОБОДИШ

няма да се освободиш
от очакването
определен
от повторимостта на датите
на празници
на гости
на осемнадесет години
на по-добра година
на светлината на деня
на вечната почивка
а щом дочакаш
чака те разочарование

напразно вкореняваш се
в съвремието
защото и така
очакването непрестанно
ще толерира твоето
търпение
и ще познаеш
опияняващото чувство
на несигурност
тъга необяснима
бездадостно безделие

а вътърът когато
преобърне последната
неповторима страница
в живота
с учудване разделя
ще затвориш
със заглавие
неочаквано завършено

ДОКЪДЕ, ДОКЪДЕ

един завой
втори
трети
след минута
ще дойде време
и за следващия

газ спирачка газ

опитвам да се задържа
на пътя
и с цялата си сила
да не изскочи
от трасето

и тъй без край
към слънцето
броятът само
приближава
до границата
на безопасността

на ляво с колорит пейзаж
на дясното мост
колаж
от острите завои
и може би
пак ще успея

газ спирачка газ

Веселин ДЗИПАЛСКИ, Артефакти

ЗА ОТНОСИТЕЛНОСТТА

тълпа от нови цезари
що новите закони утвърждават
претендира
за мандата на мъдростта

тълпа етици нови
определя нови правила
на моралност
добра и зла
без капчица съмнение

тълпа естети нови
ни учи да отделяме
Изкуството от кича
красивото от грозното
без капчица съмнение

тълпа Пилати вечно живи
ръцете доволно си иззвиват
а относителността на нещата
пламти от срам

- какво ще кажеш Ти Иисус?

УЧУДВАНЕ

човекът през живота си върви
по рачешки назад
и вижда миналото ясно
а от това което е напред
само това което
видимо е със очите

и нищо чудно
че често няма сили
да понесе учудването

не знаят за това
двойсетгодишният Ромео
нито красавицата Жулиета
седящи с празни чаши
зад колоната
тет-а-тет
докосващи се
с длани в длани
сияещи без думи

КАМЕНЕН КРЪГ

безлюден магичен кът
част от свeta извънземен
космически център
по волята на Бога
затворен в каменен кръг

Беглик Таш
създато чудо на природата
еманация в сълнчевата корона
предвечерна топла вълна
трептяща над главите ни

в тракийския храм мегалитен
се усеща
обезсилащо чувство
на тайнственост
и тясната връзка на душата
с Космоса

а ако имаш малко късмет
можеш да чуеш
ангелски хор
дирижиран от Аднахиел*

• Ангелът Аднахиел – опекун на родените
под знака на Стрелеца

От полски - Кристина БОЖАНОВА

Стойчо МАДЖАРСКИ

РЯЗАНСКИЯТ БУКЕТ

Разници ме тоя необично за Москва
по това време топъл ден - 12 май 1972
година. Таксито ме стовари пред главния
 вход на Вакгановското гробище и след
 минута аз вече скитах из сенчестите алеи.
 В клоните се боричкаха птици, миришеше
 на зелено. И макар че на крачка от мене
 гърмеше милионният град, тук беше тихо,
 молитвено тихо.
 В това гробище са погребани много от
 величията на Русия. Гробовете им са
 заградени със солидни огради, върху
 портичките висят огромни катинари.
 Само неговият гроб, каза ми пазачът,
 няма ограда. Лесно ще го намерите - там
 има много цветя. От цял свят...

Пейзаж от Коми

Стана

ми неудобно и тъжно. Не носех
никакви цветя. Стисках само в джоба на
полушубката си една хулиганка с мастика
и това бе всичко. А на неговия барелеф,
чак до буйния му перчем, бяха сложени
цветя. От къде ли не. С картички. Прелях
гроба с няколко капки от мастиката, след
това отпих две-три гълътки по наш обичай.
И тогава видях изпомачкан лист хартия,
с който беше увита шепа трева, сложена
върху каменните му къдри. Изкуши ме, та
го разгърнах. А там, с химически молив,
бе написано: "Серьога, прости. Нямам
 pari за цветя. Тази трева е от нашата
 рязанска степ..."

Нещо се сгромоляса в мен. И без
 друго ми беше толкова тъжно, че
 напускам България, че ме бълска вече
 гурбетчийският вятър, че кой знае кога
 ще видя децата си, та сега тази повяжнала
 трева ме довърши. Прегъльща солените
 буци в гърлото си и не знаех за мен ли
 ми беше толкова жал или за този, чийто
 кости лежаха под студения мрамор. И за
 какво ли не си мислех този ден, но не и за
 това, че след година ще газя в тази трева,
 преди да прекрача родния праг на Сергей
 Александрович Есенин.

На едно място от дългия си път Ока забавя
 могъщите си води. Там, преди да поеме
 към Волга, тя прави голям завой. Брегът в
 дъното на тази сребърна подкова е висок.
 Горе, като уморена птица, е кацнало село
 Есенино, някогашното Константиново.
 Родното село на поета. И сякаш то самото
 плува сред вълните на степната трева
 и островчетата от брезови горички. В
 далечината пасе стадо коне - любовта
 и болката на Сергей Александрович.
 Вятърът люлее над водата тъжен напев.
 Рояк дечурлига се спущат от брега. Белеят
 се в пладнешката дрямка корнизите на
 къщите. И не усещам кога се свечерява, за
 да се смени една магия с друга. Магията
 на лунната светлина, която залива покрива
 на неговата къща. И сякаш ей сега ще
 изскърца портичката, ще се мерне русата
 му глава и ще се закънти гласът му:
 Я гражданин земли...

БЕЗ ВОЙНА И КЛЮЧ

Много съм се ровил в древната история
на Коми. С акви ли не повратности е
 изпълнена тя. И въпреки че историите на
 народите много си приличат, историята
 на коми народ има неповторими моменти.
 Никога и никъде князете на езичниците
 коми не са воювали помежду си. Наивни
 като деца, комите са изключително
 миролюбиви. Обичат своята земя и с
 невероятна страсть пазят. С тази им черта
 се обяснява фактът, че та единственият
 народ, който е приел Христовата вяра без
 насилие, без нито една жертва. Впрочем
 за това има и друга причина: проявената
 изключителна мъдрост на Московската
 патриаршия, по-точно на нейния
 пратеник през 30-те години на XIV век